

# Katoličko razumijevanje jedinstva i zajedništva kršćana

Jure ZEČEVIĆ

Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb  
jure.zecevic@zg.t-com.hr

UDK: 261.8  
Izvorni znanstveni članak  
Primljeno: 10. 4. 2008.  
Prihvaćeno: 15. 4. 2008.

**Sažetak** *Katolici se, kao i pripadnici drugih crkava, prema pitanju jedinstva i zajedništva postavljaju između dvije krajnosti: od fobičnosti i isključivosti na jednoj strani, do relativizacije svih razlika na drugoj strani, kao da bi sva pitanja s obzirom na jedinstvo i zajedništvo bila zapravo već riješena i utoliko irelevantna. Katolički nauk je da temeljno jedinstvo među crkvama već postoji, ali postoje i zasjekline u to jedinstvo, zasjeci, udarci, uleknuća i rane, koje narušavaju cjelovitost i potpunost toga jedinstva. Umjesto o raskolu, o odijeljenoj braći i nepostojanju jedinstva primjerenije je govoriti o stanju nepotpunog i(li) nesavršenog jedinstva. Budući da je ono što kršćane povezuje veće od onoga što ih razdvaja, onda je ne samo primjerenije nego i točnije druge kršćane opisivati i nazivati po onome što je veće (jedinstvo), nego li po onome što je manje (razdvojenost) i to treba zaživjeti i u praksi na svim razinama. Kod ekumenizma kao nastojanja oko punog ili dostatnog jedinstva i zajedništva ne radi se o tome da se uspostavi sada potpuno nepostojeće jedinstvo, nego o tome da se još i već postojeće jedinstvo: 1. živi i ostvaruje kroz primjerene stupnjeve međukršćanskog zajedništva i 2. upotpuni, usavrši do te mjere da među crkvama bude moguće i vidljivo zajedništvo oltara (Euharistije i pričesti) i propovjedaonice (navještaja). Kršćanstvo ili je ekumensko ili nije kršćanstvo. Crkva Kristova ili je "una sancta", "jedna sveta", ili je u ozbiljnom kršenju Kristove u Svetom Pismu izražene volje. Jedinstvo postoji - treba ga prepoznavati. Jedinstvo nije potpuno - treba ga upotpunjavati. Nepotpuno jedinstvo je tu i ono omogućuje nepotpuno zajedništvo "in sacris", u sakramentima, u svetome. Rast jedinstva gotovo proporcionalno omogućuje rast*

*ostvarivanoga i življenoga zajedništva. Življeno zajedništvo daje vjerodostojno svjedočanstvo svijetu o Kristu i o Bogu jedinstva i ljubavi i omogućuje učinkovitiju (re)kristijanizaciju svijeta i njegovo prožimanje radosnom viješću (nova evangelizacija). No preduvjet bez kojega puno jedinstvo neće biti ostvarivo jest "duhovni ekumenizam", ekumenizam duhovnog iskustva i istinskog prianjanja svih kršćana uz Krista. Tek ekumenizam stvarnog iskustvenog zajedništvovanja s Njime omogućuje nalaženje i kršćanske braće i sestara u Njemu i zajedništvovanje i s njima. Ekumenski se put na taj način ukazuje kao put ozdravljanja i obnove svjetskog kršćanstva.*

*Ključne riječi: jedinstvo, zajedništvo, interkonfesionalnost, kriteriji crkvenosti, "communicatio in sacris", "interkomunija"*

## Uvod

Katkada se, u želji da se istakne značaj i ekleziološki doprinos II. Vatikanskoga sabora, govori i piše o katoličkom poimanju jedinstva kršćana i odnosu prema ekumenizmu kao o nečemu revolucionarnom, posve izmijenjenom, kao o nečemu što je jučer bilo jedno, a danas je sasvim drugo i različito.

Nesporno je da "katoličko" razumijevanje jedinstva i zajedništva kršćana, jednako kao i "pravoslavno" ili "protestantsko", u pojedinim povijesnim razdobljima ima neka svoja specifična obilježja, nijanse i naglaske. U tom smislu može se govoriti i o "prošlom" ili "suvremenom" shvaćanju jedinstva neke crkve, ali crkve uče da to ne treba shvaćati kao da bi bile promjenjive i same objavljene temeljne istine vjere. Dojam da se one mogu olako i proizvoljno mijenjati, da danas može ovako a sutra onako, kako se nekome sviđa ili kako netko iz raznoraznih motiva uspije nametnuti svoja shvaćanja, u konačnici može rezultirati relativizacijom, obezvrjeđenjem i samog temeljnog nauka crkava, odnosno gubitkom povjerenja u njegovu istinitost. Ne ulazeći ovdje u raspravu što u pojedinom crkvenom nauku doista jest i treba biti promjenjivo a što nepromjenjivo, u katoličkom razumijevanju jedinstva i zajedništva kršćana konstatiram samo istovremeno postojanje i nečega što jest, smije i treba biti promjenjivo i nečega što jest, smije i treba biti nepromjenjivo. To dakako ne jamči da će u praksi uvijek biti lako razaznati što treba biti promjenjivo a što nepromjenjivo niti da se na nečemu promjenjivome i danas neće insistirati kao da je nepromjenjivo, a nepromjenjivo tretirati kao promjenjivo.

U dokumentu Kongregacije za nauk vjere: "Odgovori na pitanja o nekim vidovima s obzirom na nauk o crkvi" iz lipnja 2007., u odgovoru na 1. pitanje koje glasi "Je li II. Vatikanski koncil promijenio raniji nauk o crkvi" izričito se odgovara:

“Drugi Vatikanski sabor nije htio promijeniti i nije promijenio taj nauk, nego ga je štoviše htio razviti, produbiti i opsežnije razložiti”.<sup>1</sup> Ovaj odgovor Kongregacija potkrjepljuje i navođenjem riječi pape Pavla VI. kod promulgacije konstitucije *Lumen gentium*: “Ništa se nije promijenilo u predanom nauku. Što je Krist htio, to i mi hoćemo. Što bijaše, ostalo je. Što je crkva stoljećima naučavala, to i mi učimo. Sada je samo ono, što je ranije bilo sadržano tek u praksi crkve, i javno izraženo kao nauk. Sada je ono, što je bilo predmet mišljenja, rasprave a djelomično i sporenja, izloženo u sigurno formuliranom nauku”.<sup>2</sup>

Iz rečenoga proizlazi da je - kada je riječ o nauku Katoličke ili bilo koje druge crkve - potrebno istančano, razborito i znanstveno korektno rabiti termine “prijašnje”, “prekonzilsko”, “pokonzilsko”, “novo”, “suvremeno” i sl.

U ovom radu nastojim prikazati katoličko razumijevanje jedinstva i zajedništva kršćana kakvo ono uistinu jest, svjestan da - koliko god se ja trudio da moj prikaz autentično interpretira i predstavi to katoličko razumijevanje - taj prikaz neizbježno uvijek ostaje u određenoj mjeri autorski subjektivan i prezentira ustvari katoličko razumijevanje jedinstva i zajedništva onako kako ih ja zapažam.

Katolici se, uostalom kao i pripadnici drugih crkava, prema pitanju jedinstva i zajedništva postavljaju između dvije krajnosti: od fobičnosti, zatvorenosti i isključivosti na jednoj strani, do relativizacije svih razlika na drugoj strani, kao da bi sva pitanja s obzirom na jedinstvo bila zapravo već riješena i utoliko irelevantna.

## “Una sancta”

Što je dakle katolički nauk o jedinstvu i zajedništvu?

Postoji samo jedna Crkva Kristova, *una sancta* (nicejsko-carigradsko vjervanje). No ta se jedna Crkva mora ostvarivati, u konkretnosti složenoga i pluralnoga svijeta, u pluralnosti lokalnih crkava, mjesnih kršćanskih zajednica sa njihovim specifičnim obilježjima, kao što su npr. kulturološko-civilizacijski ambijent, jezik, terminološki instrumentarij, administrativno-upravna strukturiranost, brojnost vjernika, obred itd. Ta mnogostrukost i navedene različitosti su prirodne, komplementarne i pozitivne i one same po sebi ne narušavaju jedinstvo Crkve. Tu se radi o bogatstvu različitosti, koje su u skladu i pomirene. *Unitas - jedinstvo* time nije narušeno. Problem obično nastaje tek onda kada pojedine mjesne crkve, unatoč tome što *jedinstvo* (unitas) između njih postoji, iz razno-

<sup>1</sup> Usp. Kongregation für die Glaubenslehre, *Antworten auf Fragen zu einigen Aspekten bezüglich der Lehre über die Kirche*, [http://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/cfaith/documents/rc\\_con\\_cfaith\\_doc\\_20070629\\_responsa-quaestiones\\_ge.html](http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20070629_responsa-quaestiones_ge.html).

<sup>2</sup> Usp. isto.

raznih, često i posve necrkvenih razloga i sporova (npr. političkih, strateških, etničko-nacionalnih, ekonomskih itd.) prekidaju međusobno *zajedništvo* i *općenje* (communio i communicatio). U takvim je slučajevima očito riječ o izobličenu kršćanskog identiteta, jer se ssevremena i primarna pripadnost Kristu podređuje vremenitim i sebičnim interesima pojedinaca ili skupina, pri čemu se postojeće jedinstvo (unitas) obično previđa, a legitimne razlike i specifičnosti bivaju (zlo) upotrebljavane kao elementi otuđenja i razdvajanja i kao argumenti da ona druga crkva nije u pravu.<sup>3</sup>

Nedostatak življenog zajedništva i narušena komunikacija, općenje, s vremenom se sve više odražava i na ono temeljno doktrinarno jedinstvo vjere i Crkve i na ukupni "današnji izgled" pojedinačnih kršćanskih crkava. Dakako pri svakoj valorizaciji valja biti svjestan opasnosti previđanja odnosno umanjivanja stvarno postojećih doktrinarno-teoloških razlika, kao i opasnosti njihovog preuveličavanja.

Katolički nauk polazi od toga da među svim kršćanima i među njihovim mjesnim kršćanskim zajednicama, postoji određeno temeljno jedinstvo, prvenstveno zahvaljujući milosnoj povezanosti s Kristom po sakramentu krsta i po ispovijedanju i življenju temeljnih istina vjere, sadržanih primjerice u *Credima* stare crkve, Nicejskom, Nicejsko-carigradskom, Apostolskom itd. Ipak stupanj sačuvanog ili postignutog jedinstva među različitim zajednicama jest različit, veći ili manji, a taj se stupanj jedinstva onda odražava i na narav i opseg zajedništva među pojedinim zajednicama kršćana, osobito na narav i opseg legitimnog sakramentalnog zajedništvovanja i općenja. Veće jedinstvo omogućuje i veće zajedništvovanje i općenje.

Temeljni dokument katoličkoga nauka o ekumenizmu, *Unitatis redintegratio* (Dekret II. Vatikanskoga sabora o ekumenizmu) baveći se u III. glavi "Crkvama i crkvenim zajednicama rastavljenim od Rimske Apostolske Stolice" (br. 13-23) kada je riječ o rastavljenim istočnim kršćanima koristi termin "crkva", a kada je riječ o rastavljenim zapadnim kršćanima koristi sintagmu "crkve i crkvene zajednice". Ističe "poseban položaj istočnih crkava" i njih obrađuje u posebnoj cjelini (III, I, br. 14-18), dok o "rastavljenim crkvama i crkvenim zajednicama na Zapadu" govori u slijedećoj cjelini (III, II, br. 19-23) ne navodeći poimenično koje su rastavljene zajednice na Zapadu "crkve", a koje "crkvene zajednice".<sup>4</sup> Umjesto toga

<sup>3</sup> Ovdje djelomično koristim izričaje iz intervjua pod naslovom "Čežnja za jedinstvom Crkve pokazatelj je nasljedovanja Krista", koji sam dao Katoličkom tjedniku *Glas Koncila*, usp. *Glas Koncila* br. 3 (1752) od 20. siječnja 2008, str. 8-9.

<sup>4</sup> Ovdje djelomično koristim formulacije koje su kao sastavni dio mojega doprinosa u okviru rada 13. *Studijske skupine za ekumenizam i međureligijski dijalog* ušle u *Radni list* br. 2 tijekom pripreve *Druge sinode zagrebačke nadbiskupije*.

dokument naznačuje kriterije za razlikovanje jednih od drugih. Za razliku od crkava, crkvene zajednice na Zapadu (a analogno i drugdje), ističe Dekret, “naročito zbog nedostatka sakramenta reda, nisu ušćuvale izvornu i cjelovitu suštinu euharistijskog misterija” (br. 22).<sup>5</sup>

Za razumijevanje burnih reakcija i rasprava povodom izričaja katoličkog crkvenog učiteljstva u Izjavi *Dominus Iesus* (6. kolovoza 2000.) i u prošlogodišnjem dokumentu Kongregacije za nauk vjere pod naslovom “*Odgovori na pitanja o nekim vidovima s obzirom na nauk o Crkvi*” (29. lipnja 2007.)<sup>6</sup>, da su kršćanske zajednice na Zapadu, koje nisu sačuvala Sveti Red (episkopat, prezbiterat i đakoniat) “crkvene zajednice” i da nisu u istom i cjelovitom smislu riječi “crkve” kao Katolička i kao istočne crkve (koje također prihvaćaju načelo: “Ubi episcopus ibi ecclesia” - “Gdje je biskup (dakle: gdje je ostvaren biskupski stupanj svetog reda), ondje je i crkva”, važno je uočiti da katolički nauk već i na II. Vatikanskom saboru suštinu euharistijskog misterija, pa i suštinu pojedinih drugih sakramenata vezuje uz “sakrament reda”, čiju valjanost jamči kontinuitet “apostolske sukcesije”, katolički shvaćene. Po tom nauku bez sakramenta reda nije moguće ostvarivati “izvornu i cjelovitu suštinu” euharistije, što je - za katoličku stranu - glavni razlog sadašnjom nepostojanju “interkomunije”, odnosno obostranog “euharistijskog gostoprimstva” i zajedništva između Katoličke crkve i protestantskih crkava. No unatoč tome ne bi se smjelo previdati da isti katolički nauk izričito priznaje određenu vrijednost i euharistijskom slavlju protestantskih crkava: “Ipak one, kad na Svetoj večeri vrše spomen smrti i uskrsnuća Gospodinova, ispovijedaju da život znači biti u Kristovu zajedništvu, te iščekuju Kristov slavni dolazak”<sup>7</sup>, što za daljnji dijalog u pogledu eventualnog uzajamnog “euharistijskog gostoprimstva” može predstavljati dragocjeno polazište za približavanje, a što još uvijek nije dovoljno iskorišteno i nije se dostatno odrazilo na razini prakse zajedništvovanja.

Budući da zasada dijalog između katolika i crkava reformacije i reformacijske baštine o apostolskoj sukcesiji i svetom redu i, tome susljedno, o sakramentima i euharistiji, nije toliko odmakao niti polučio dostatne rezultate koji bi katoličkom crkvenom učiteljstvu omogućili da po katoličkim kriterijima eklezijalnosti

<sup>5</sup> “Zacijelo, od nas rastavljene crkvene zajednice nemaju s nama punog zajedništva što proistječe iz krsta, i mi vjerujemo da one, naročito zbog nedostatka sakramenta reda, nisu ušćuvale izvornu i cjelovitu suštinu euharistijskog misterija. Ipak one, kad na Svetoj večeri vrše spomen smrti i uskrsnuća Gospodinova, ispovijedaju da život znači biti u Kristovu zajedništvu, te iščekuju Kristov slavni dolazak. Stoga je potrebno da predmet dijaloga budu nauka o Gospodnjoj večeri, o ostalim sakramentima, bogoštovlju i crkvenim službama.” (*Unitatis redintegratio*, br. 22).

<sup>6</sup> Usp. Kongregation für die Glaubenslehre, *Antworten auf Fragen zu einigen Aspekten bezüglich der Lehre über die Kirche*, [http://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/cfaith/documents/rc\\_con\\_cfaith\\_doc\\_20070629\\_responsa-quaestiones\\_ge.html](http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20070629_responsa-quaestiones_ge.html).

<sup>7</sup> Usp. isto.

prepozna i eksplicitno prizna crkvenost navedenim kršćanskim zajednicama (da su suštinski "crkva" a ne "samo" "crkvena zajednica" odnosno zajednica s više ili manje elemenata crkvenosti), učiteljstvo se i u najnovijim dokumentima služi spomenutim naukom i terminologijom II. Vatikanskog sabora. To na mnogim stranama u protestantskim krugovima izaziva razočaranje i negodovanje, jer se očekivalo da se kroz proteklih četrdesetak godina ipak napredovalo dalje. Dobronamjerne kritike se mogu smatrati utoliko ne bezrazložnim, ukoliko je doista bilo moguće iznaći blaže formulacije i izbjeći uporabu protestantima "iritantnih" termina, no stvarna poteškoća ipak nije u načinu izražavanja nego u sadržajno različitim kriterijima eklezijalnosti. Čak i pojedini protestantski teolozi ističu da je za ekumenizam korisnije i intelektualno poštenije ako se te kriterije, ma kakvi oni bili, jasno i nedvojbeno formulira, nego ako bi se sadržajno isti kriterij ovio u neku diplomatsku, prikrivenu, eufemističku i "blažu", a u konačnici ipak dvoznačnu retoriku, koja bi opet trebala dodatnih pojašnjenja i "otrjeznjenja".

U žustrim i emotivnim reakcijama i kritikama spomenutih izvjava najčešće se previđa da promjene u tom pogledu ne mogu uslijediti jednostranim aktima katoličkog učiteljstva nego samo ozbiljnim *zajedničkim* naporima oko rasvjetljavanja spornih teoloških, osobito eklezioloških, pitanja. Stoga, kao iskreni zaljubljenik kršćanskog jedinstva i zajedništva, umjesto oštre i katkada čak uvredljive retorike, daleko poželjnijom, ekumenski primjerenijom, izglednijom i učinkovitijom reakcijom držim intenziviranje i produbljivanje zajedničkog teološkog dijaloga o spornim terminima, o kriterijima crkvenosti i eklezijalnim valorizacijama, slično kao što je to bilo, primjerice, u pogledu dijaloga o nauku o opravdanju, koji je nakon dugog i kvalitetnog teološkog rada konačno ipak rezultirao zajedničkom izjavom.<sup>8</sup>

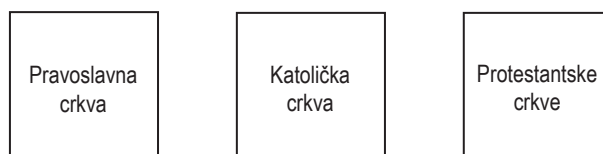
U žaru polemike i na jednoj i na drugoj strani se nažalost previđa, ne vrednuje i stoga ne koristi dostatno u praksi, da isti taj katolički nauk i zajednicama koje nemaju apostolsku sukcesiju u katoličkom smislu, izraženu i kroz Sveti red i episkopat, jasno i eksplicitno priznaje brojne druge elemente crkvenosti, po kojima se između njih i katolika ostvaruje određeni stupanj jedinstva, koje omogućuje i određeno zajedništvo i općenje, ne samo u zajedničkim pothvatima neke opće, društvene, znanstvene, kulturne, humanitarne ili karitativne naravi, nego priznaje primjerice i to da taj stupanj jedinstva omogućuje i zajedničko svjedočenje pripadnosti Kristu u zajedničkoj molitvi, u čitanju Božje Riječi i slično.<sup>9</sup>

<sup>8</sup> "Zajednička izjava o nauku o opravdanju" ("*Gemeinsame Erklärung zur Rechtfertigungslehre*"), između Katoličke crkve (Vijeće za promicanje jedinstva kršćana) i Svjetskog Luteranskog saveza potpisana je u crkvi sv. Ane u Augsburgu 31. listopada 1999. godine.

<sup>9</sup> Da su u određenom smislu "crkvene zajednice", a ne "crkve" protestantski kršćani, na jednoj strani, u prvi tren mogu doživjeti uvredljivim i frustrirajućim, i tu bih zajedno s kardinalom Kasperom

S obzirom na jedinstvo i zajedništvo Katoličke crkve s drugim crkvama i kršćanskim denominacijama u praksi se i kod katoličkih vjernika i svećenika nerijetko susreću neadekvatna poimanja. Polazi se obično, od predodžbe da jedinstva sada (uopće) nema i da ekumenizam nastoji oko toga da se jedinstvo (tek) uspostavi.

Prema toj predodžbi sadašnje stanje bi bilo:



a stanje nakon eventualne buduće “uspostave jedinstva”:



Međutim, ta je predodžba, ako ju se protegne na pitanje ekumenizma, jedinstva i zajedništva općenito, neadekvatna i uvelike uzrokuje da mi, kršćani raznih crkava i crkvenih zajednica, jedni druge u sadašnjem stanju doživljavamo kao pripadnike drugih, u nekim mentalitetima čak i suprotstavljenih, konkurentskih, da ne kažem “neprijateljskih” crkava i tabora, protiv kojih bi se možda čak trebalo revno boriti!<sup>10</sup> Katolička crkva od svojih vjernika traži izričito ekumensku svijest

---

na Trećem europskom ekumenskom skupu u Sibiru, u Rumunjskoj, u rujnu 2007., i ja kazao da je *bol mogega prijatelja i moja bol*, ali i katolički kršćani, na drugoj strani, doživljavaju nepravednim i bolnim, ako se Katoličkoj crkvi osporava pravo koje imaju i sve druge crkve i kršćanske zajednice, naime pravo na naučavanje i izricanje vlastitih kriterija u pogledu crkvenosti. Povod za negodovanja i hiperkritičke reakcije, povike i proteste ne bi nam trebao biti, kada bilo koja crkva izriče svoj nauk, nego onda kada neka crkva svoje kriterije neumjesno, bezuvjetno i agresivno pokušava nametnuti i drugima, ne poštujući njihovo pravo na drugačijost i na vjernost vlastitoj savjesti.

<sup>10</sup> Ovdje svjesno prenamaglašavam, karikiram i pojednostavljujem radi jasnijeg uobličavanja i predočavanja temeljne postavke! Primjerice: premda su Pravoslavna i Katolička crkva te Protestantske crkve najbrojnije u kršćanstvu, ipak bi stvarnosti odgovarala daleko detaljnija klasifikacija, no ovdje mi nije cilj što veća obuhvatnost koliko što veća jasnoća načela.



i zalaganje, no ipak se i kod njenih vjernika u raznim situacijama, nagovorima i propovijedima nerijetko "omaknu" primjedbe na račun drugih kršćanskih zajednica, primjedbe koje su s ove ili s one strane granice zajedljivosti i netolerancije i koje nas razotkrivaju kao ljude koji nemaju dovoljno ljubavi ni poštovanja prema drugačijoj kršćanskoj braći i koji nisu u svojoj biti usvojili katolički nauk o drugim crkvama.

U svakom slučaju, kada je govor o jedinstvu vjere, jedinstvu nauka, doktrine među kršćanskim crkvama i crkvenim zajednicama, onda je primjerenija shema ili predodžba slijedeća:



Dakle, temeljno jedinstvo među crkvama već postoji, ali postoje i zasjekline u to jedinstvo, zasjeci, udarci, uleknuća i rane, koje narušavaju cjelovitost i potpunost toga jedinstva. Kod ekumenizma kao nastojanja oko jedinstva i zajedništva se ne radi o tome da se uspostavi sada potpuno nepostojeće jedinstvo, nego o tome da se još<sup>11</sup> i već<sup>12</sup> postojeće jedinstvo:

1. živi i ostvaruje kroz primjerene stupnjeve međukršćanskog zajedništva i
2. upotpuni, usavrši do te mjere da među crkvama bude moguće i vidljivo zajedništvo oltara (Euharistije i pričesti) i propovjedaonice (navještaja).<sup>13</sup>

Nekrivovjernost i "katoličnost" ovakvoga pristupa može se potkrijepiti riječima ne samo najviših teoloških nego i najviših učiteljskih i hijerarhijskih autoriteta u Katoličkoj crkvi, kao što su primjerice pokoncilski pape koji su višekratno opetovali da je *ono što nas povezuje veće od onoga što nas razdvaja*, ili primjerice, ovaj puta u odnosu na pravoslavce, *da smo s pravoslavnom braćom kršćanskog Istoka*,

<sup>11</sup> Temeljno jedinstvo Kristovih učenika koje nikada nije niti prestalo postojati.

<sup>12</sup> Jedinstvo koje je postignuto i ojačano uslijed ekumenskih nastojanja.

<sup>13</sup> Otac Sergej Bulgakov će u pogledu prošloga i budućega jedinstva ispravno reći: "Jedinstvo je nešto što nam je bilo dano i što moramo postići", usp. Timothy WARE, *Pravoslavna crkva*, Zagreb 2005., str. 239, no time još nije iskazana svijest o postojanju određenog stupnja jedinstva u sadašnjosti.



gotovo u potpunosti jedno.

Ona prva predodžba (međusobno razdvojenih kvadrata) možda je nešto primjerenija samo za opis jednoga i to nipošto najznačajnijega niti najmjerodavnijega međucrkvenog područja ili vida - *jurisdikcijskoga*, budući da se u aktualnom međucrkvenom stanju na jurisdikcijskom području prakticira - uvjetno rečeno - "načelo autokefalnosti", (gotovo) posve samostalnog upravljanja svake pojedine crkve, i budući da na interkonfesionalnoj razini triju navedenih najbrojnijih sastavnica kršćanstva ne postoje nikakvi elementi univerzalne ili svekršćanske jurisdikcije, koja bi obuhvaćala i objedinjavala sve crkve i koja se u dijalogima najčešće promišlja u obliku jedne, svim crkvama prihvatljive, *Petrove službe* rimskoga biskupa (pape)...

Pri govoru o ekumenizmu, jedinstvu i zajedništvu valja imati u vidu da prema katoličkom nauku jedinstvo nikada nije u potpunosti prestalo postojati, nego je ono više ili manje narušeno, oštećeno (zasjekline u tkivo jedinstva!), ovisno o svakom pojedinom slučaju, odnosno o kakvoći i količini elemenata crkvenosti koje su pojedine crkve i crkvene zajednice sačuvale. ONI (iz drugog kvadrata ili "tabora") su zapravo već u sadašnjem trenutku uvelike MI! To je kvalitativno, ljudski i kršćanski gledano, veliki duhovni pomak, koji nas osposobljuje da se ne zatvaramo fobično pred drugim kršćanima, da ih ne doživljavamo kao tuđince i da ih lakše prihvaćamo. Te i slične osobine idu uz svaku osobu zrelog kršćanina, one nisu u suprotnosti niti sa personalnim niti sa konfesionalnim niti sa nacionalnim ili bilo kojim drugim identitetom. Identitet nije nipošto zapreka nego naprotiv, neizostavna pretpostavka susreta, dijaloga i komplementarnog obogaćivanja...

Stoga umjesto o raskolu, nejedinstvu i odijeljenoj braći, primjerenije je govoriti o stanju nepotpunog ili nesavršenog jedinstva. Ako i pokoncilski pape izričito izjavljuju da je ono što nas povezuje veće od onoga što nas razdvaja onda je doista primjerenije i točnije druge kršćane opisivati i nazivati po onome što je veće (jedinstvo), nego li po onome što je manje (razdvojenost) i to bi trebalo zaživjeti i u praksi na svim razinama.

Istovremeno kršćani se ipak još ne bi smjeli zadovoljiti s postojećim stupnjem međucrkvenog jedinstva. Ne samo katolici nego i drugi kršćani izričito ispovijedaju još od starine (od 325. i 381. godine) Nicejsko-carigradsko vjerovanje (*Credo*) u kojem kazuju da vjeruju "u jednu, svetu, katoličku<sup>14</sup> i apostolsku Crkvu". "Jednost", odnosno jedinstvo Crkve nije slučajno prvo od četiri bitna obilježja zajedničkog kršćanskog *Creda*! Ako se unatoč tom verbalnom ispovijedanju vjere u "jednu" Crkvu kršćani ne prepoznaju i ne žive vidljivo u pomirenom zajedništvu,

<sup>14</sup> Riječ "katolička" se u kršćanskim crkvama u Hrvatskoj i okružju prevodi i kao "sveopća", "vaseljen-ska", "saborna", "vesoljna" i sl.

osobito u sakramentalnom zajedništvu i općenju (*communicatio in sacris*) jedne Crkve, onda svi zajedno ostaju nelogični i nevjerodostojni svijetu, nalaze se u “neprirodnom stanju”, ne ispunjavaju Kristovu volju, nisu ono što trebaju biti. Stoga je potrebno da se svi kršćani, svatko na sebi primjeren način, molitvom i djelima, savjesno i ozbiljno zauzimaju, da se postojeće stanje nepotpunog i narušenog jedinstva i zajedništva “izliječi”.

U pogledu uspostave punog doktrinarnog jedinstva i sakramentalnog zajedništva valja imati u vidu da se to pitanje ne može riješiti ni na kojoj regionalnoj i lokalnoj razini, ono se rješava među nadležnima za crkve na općoj, svjetskoj, globalnoj razini. Ako dakle ekumenski hod prema kršćanskom jedinstvu ide sporije nego li mi to želimo, onda uzroke ne treba tražiti, primjerice, niti u Katoličkoj niti u drugim crkvama u Hrvatskoj, ni u njihovoj “dobroj volji”, jer one pripadaju širim, svjetskim konfesionalnim “obiteljima”, a ekumensko jedinstvo i zajedništvovanje se, kako rekosmo, uspostavlja na toj, a ne na regionalnoj ili nacionalnoj razini. Dakako, ne možemo odgovornost za sadašnje nepostojanje punog jedinstva i zajedništva olako pripisivati niti nadležnima za crkve na svjetskoj razini, jer se razlozi tome nalaze prvenstveno u objektivno teškoj i složenoj problematici samih slojevitih pitanja, kojima se doista mora pristupati temeljito, odgovorno i multidisciplinarno, budući da se radi o pitanjima savjesti mnogih kršćana i o vjernosti istini. No i na ekumenskom planu, i u svijetu i kod nas, može i mora činiti uvijek više.

## Zaključak

Katoličko razumijevanje jedinstva i zajedništva kršćana može se sažeti u sljedeće izričaje. Kršćanstvo ili je ekumensko ili nije kršćanstvo. Crkva Kristova ili je “una sancta”, “jedna sveta”, ili je u ozbiljnom kršenju Kristove u Svetom Pismu izražene volje. Jedinstvo postoji - treba ga prepoznavati. Jedinstvo nije potpuno - treba ga upotpunjavati. Nepotpuno jedinstvo je tu i ono omogućuje nepotpuno zajedništvo “in sacris”, u sakramentima, u svetome... Rast jedinstva gotovo proporcionalno omogućuje rast ostvarivanoga i življenoga zajedništva... Življeno zajedništvo daje vjerodostojno svjedočanstvo svijetu o Kristu i o Bogu jedinstva i ljubavi i omogućuju učinkovitiju (re)kristijanizaciju svijeta i njegovo prožimanje radosnom viješću (nova evangelizacija). No preduvjet bez kojega puno jedinstvo neće biti ostvarivo jest “duhovni ekumenizam”<sup>15</sup>, ekumenizam duhovnog isku-

<sup>15</sup> Pariški metropolit Eulogije, egzarh za Zapadnu Europu, u tom će smislu podsjetiti: “Zar nisu sveti na vrhuncu duhovnog života preskočili zidove koji nas razdvajaju, koji, prema znamenitim riječima kijevske metropolita Platona, ne dosežu do neba?”, usp. Timothy WARE, *Pravoslavna Crkva*, Zagreb 2005., str. 239.

stva i istinskog prijanjanja svih kršćana uz Krista. Tek ekumenizam stvarnog iskustvenog zajedništvovanja s Njime omogućuje nalaženje i kršćanske braće i sestara u Njemu i zajedništvovanje i s njima. Ekumenski se put na taj način ukazuje kao put ozdravljanja i obnove svjetskog kršćanstva.

**Summary** *The catholic doctrine says that the basic unity among Churches already exists, but there are also cuts in the unity, cuts, bruises, swales and wounds, that distort the wholeness and completeness of that unity. Instead of talking about schism, divided brothers and the absence of unity, it is more appropriate to to talk about the state of incomplete and/or imperfect unity. Since the thing connecting Christians is bigger than that which divides them, it not only more appropriate, but it is also more correct to describe other Christians and name them by that which is bigger (unity), than that which is smaller (separation) and that has to be put to practice on all levels. Ecumenism as an effort to achieve full or satisfactory unity and fellowship is not about establishing a now completely non existent unity, it is about the already and still existing unity: 1. being lived and implemented through proper degrees of interchristian fellowship and 2. being completed, perfected to the point where a fellowship of altar (Eucharistia and communion) and pulpit (preaching) is possible and visible. Christianity is either ecumenic or it isn't Christianity. The Church of Christ is either "una sancta", "one holy" or it is in serious violation of the will of Christ expressed in the Holy Scripture. Unity exists – it has to be recognized. Unity is not complete – it has to be completed.*

